

netimi öncesine ait önemli Memlûk camileri ayakta durmaktadır. Bunlardan ikisi 865 (1461) tarihli Alacacı ile 921 (1515) tarihli Akcusun camileridir. Her ikisi de gerek Osmanlı gerek Cumhuriyet döneminde çeşitli tamirler gördüğünden orijinalliklerini koruyamamıştır. Bunlardan daha eski olan 740 (1339) tarihli Kilis Ulu-camii de bir Memlûk eseridir. Şehirdeki Osmanlı eserlerinin başında Kanûnî Sultan Süleyman döneminde yapılmış olan 960 (1553) tarihli Canbolat Camii gelir. Burası aslında cami, medrese ve türbeden oluşan bir külliye'dir. Kilis'teki diğer önemli camiler arasında Şeyh Camii (977/1569), Şeyhler Camii (1065/1655), Hindioğlu Camii (1075/1664), Çalık Camii (1094/1683), Kadı Camii (XVII. yüzyıl, onarım 1822), Cüneyne Camii (yapıldığı tarih bilinmiyor, onarımı XIX. yüzyılda), Şirazoğlu Camii (1006/1598) sayılabilir. Camiler dışında Kilis Mevlevîhânesi (931/1525), Şeyh Abdullah Efendi Tekkesi (1858), Hoca Hamamı (952/1545), Eski Hamam (969/1562), Paşa Hamamı (975/1567), Hasan Bey Hamamı (1008/1599), Tuğlu Hamam (1199/1785), İpşir Paşa Çeşmesi (1064/1654), Kurtağa Çeşmesi (1045/1635), Fellâh Çeşmesi (1032/1623, onarımı 1787), Kavaf Çeşmesi (1844) ve çok sayıda türbe diğer önemli mimari eserlerdir.

Kilis şehrinin merkez olduğu Kilis ili güneyden Suriye ile, öteki yönlerden Gazi-

antep iliyle kuşatılmıştır. Merkez ilçeden başka Elbeyli, Musabeyli ve Polateli adlı üç ilçeye ayrılmıştır. 1521 km² genişliğindeki Kilis ilinin 2000 sayımının geçici sonuçlarına göre nüfusu 114.724, nüfus yoğunluğu ise yetmiş beş idi.

Diyanet İşleri Başkanlığı'na ait 2001 yılı istatistiklerine göre iki ve ilçe merkezlerinde kırk sekiz, kasabalarda iki ve köylerde 131 olmak üzere Kilis'te toplam 181 cami bulunmaktadır. İl merkezindeki cami sayısı kırk beştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Yahyâ b. Saïd el-Antâkî, *Târîhu'l-Antâkî* (nşr. Ömer Abdüsselâm Tedmürî), Trablus 1990, s. 203; Yâkût, *Mu'cemû'l-büldân* (Cüdfî), IV, 541; Haflî b. Şâhin, *Zübdetü Keşf'l-memâlik* (nşr. P. Ravaisse), Paris 1894, s. 50; Ayn Ali, *Kavânîn-i Âl-i Osmân*, s. 26, 55; Kâtib Çelebi, *Cihannümâ*, s. 593; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, IX, 360-361; Cuinet, II, 186, 187; Kılıslı Kadri, *Kilis Tarihi*, İstanbul 1932; *Belediyeler Yıllığı*, Ankara 1949, II, 629, 630; İ. Hakkı Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleriyle Kilis Tarihi*, İstanbul 1968; E. Honigmann, *Bizans Devletinin Doğu Sınırı* (trc. Fikret Işıltan), İstanbul 1970, s. 40, 94, 103; İsmail Soysal, *Türkiye'nin Siyasal Andlaşmaları*, Ankara 1983, I, 48, 51, 281, 283; Utkan Kocaturk, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi: 1918-1938*, Ankara 1983, s. 12, 113, 301, 304; Ramazan Şeşen, *Salâhaddîn Devrinde Eyyübîler Devleti*, İstanbul 1983, s. 44, 45, 191; Engin Özgen, "Bir Höyüğün Ölümü: Oylumhöyük", *Gaziantep Tarihi ve Kültürel Değerleri Sempozyumu Bildirileri*, Gaziantep 1987, s. 4; Ökkeş Kesici, *Kilis Yöresinin Coğrafyası*, Ankara 1994; a.mlf., "Kilis'in Şehir Coğrafyası Özelliklerine Genel Bir Bakış", *Doğu Coğrafya Dergisi*, sy. 1, Erzurum 1995, s. 246-280; Abdülkadir Dündar, *Kilis'teki Osmanlı Devri Mimari Eserleri*, Ankara 1999; *Cumhuriyetin 75. Yılında Kilis* (Kilis Valiliği Yayını), Ankara, ts.; İ. Kılıç Kökten, "Anadolu'da Prehistorik Yerleşme Yerlerinin Dağılışı Üzerine Bir Araştırma", *DTCFD*, X/3-4 (1952), s. 198, 199, 203; Ejder Kalelioğlu, "Gaziantep Yöresinde Yerleşme, Meskenler, Nüfus ve Ekonomik Faaliyetler", a.e., XXVIII/3-4 (1977), s. 47, 49, 50; Ahmet Turan Hazar, "Ülema ve Camileriyle Kilis Medreseleri", *VD*, XXV (1995), s. 285-289; Orhan Cezmi Tuncer, "Kilis Mevlevihanesi", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, sy. 2, Konya 1996, s. 259-281; *Kâmûsü'l-a'lâm*, V, 3880; Besim Darkot, "Kilis", *İA*, VI, 806-808; M. Canard, "Külliz", *EP* (Fr.), V, 107-108.

METİN TUNCEL

KİLİS MEVLEVÎHÂNESİ

Kilis'te inşa edilen ilk Osmanlı mimari eserlerinden biri.

Tekye mahallesinde Cumhuriyet Meydanı'nın (eski Mevlevîhâne Meydanı) doğusunda bulunmaktadır. Mevlevîhânedan artakalmış en eski ünite olan 932 (1525-26) tarihli semâhâne -mescid, eski Beysa-

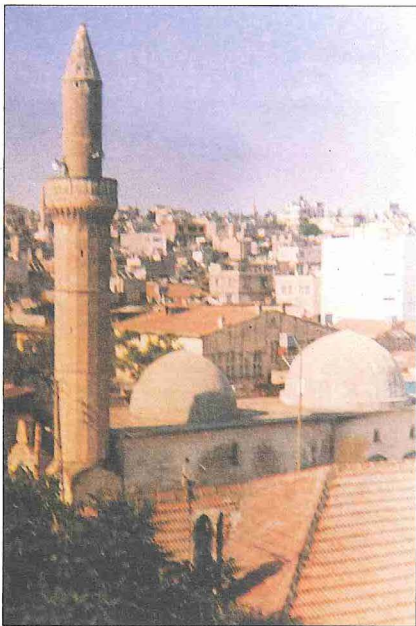
ray yerine inşa edilen hükümet konağının tam karşısında yer alır. Semâhâne halk arasında "mevlevîhâne" veya muntazam beyaz kesme taştan yapıldığı için Ak Tekke olarak da anılmaktadır. Antep-Halep ve Antep-İskenderun yolu üzerinde bulunan Kilis, Suriye ve dolayısıyla Arabistan ve Hicaz'a açılan en önemli çıkış kapılarından biri olduğundan mevlevîhâne tarih boyunca bir menzil zâviyesi olarak önemli bir fonksiyon icra etmiştir.

Cümle kapısı üzerinde yer alan, şair Râmiz tarafından yazılmış üç sütun halindeki dört satırlık sülüs Arapça kitâbesinden, dergâhın 932 (1525-26) yılında vali olduğu anlaşılan Abdülhamid el-Murtazâ tarafından inşa edildiği anlaşılmaktadır. Evliya Çelebi mevlevîhânedan -kitâbesinden söz etmeden- "... âsitâne-i Hazret-i Mevlânâ Kethüdâyeri Ali Ağa'nın hayratıdır" şeklinde bahseder. Kitâbede adı geçen Abdülhamid el-Murtazâ ile Evliya Çelebi'nin mevlevîhânenin bânisi olarak zikrettiği Kethüdâyeri Ali Ağa'nın aynı kişi olup olmadığı bilinmemektedir.

Mustafa Sâkîb Dede ve ondan naklen Esrar Dede'nin verdiği bilgiye göre mevlevîhânenin ilk şeyhi, daha sonra Halep Mevlevîhânesi kurulunca oraya tayin edilen Kilisli Fakrî Ahmed Dede'dir (ö. 950/1543). 960'ta (1553) Kilis sancak beyi Canbolat Bey mevlevîhânenin güneybatısına cami, medrese ve türbeden oluşan bir külliye yaptırmıştır. 1072 (1661) tarihinde Ali Dede I. Abdülhalim Çelebi tarafından mevlevîhânenin postnişinliğine ve mesnevîhanlığına getirilmiştir. Mevlevîhânenin kuruluşundan XIX. yüzyıla kadar geçen dönem hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. XIX. yüzyılın ikinci yarısında Abdülganî Dede ile oğlu Ahmed Sabûhî Dede postta oturmuş, Sabûhî Dede vazifesi müddetince mevlevîhânenin imar ve tamiriyle ilgilenmiş, eşi Ayşe Hanım da dergâhın arsasına bir ev inşa ettirmiştir. I. Dünya Savaşı sırasında Şam'a giden gönüllü Mevlî alayına Ahmed Sabûhî Dede otuz bir dervişle katılmıştır. Mevlevîhânenin son şeyhi Ahmed Sabûhî Dede'nin oğlu Abdülganî (Tevfik Gündüz) Dede Efendi'dir.

1967 yılında mevlevîhâne bahçesinde bulunan kırmızı mermer üzerine dokuz satır ve iki sütun halinde ta'likle yazılmış bir tamir kitâbesinden, 1293'te (1876) Kilis Mevlevîhânesi'nde vekil bulunan Sabûhî Dede'nin Halep Mevlevîhânesi postnişini Abdülganî Dede'nin emri üzerine mevlevîhâneyi semâhâne kapısından mihrabına kadar tamir ettirdiği anlaşılmak-

Çalık Camii - Kilis

Kilis Mevlevihânesi

tadır. İbrahim Hakkı Konyalı, II. Abdülhamid'in buraya yeni bir tekke kapısı yaptırdığını, kubbe eteğinde gördüğü 1308 (1890) tarihinin o sırada semâhânenin geçirdiği bir başka tamiri daha gösterdiğini ileri sürmektedir. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'ndeki 1317 (1899) tarihli vakfiyeye göre Sabûhî Dede'nin oğlu Abdülganî Efendi'yi 200 kuruş vazife ile hâfiz-ı kütüblüğe tayin etmiş, vakfedilen kahvehane, dükkânlar ve menzilin tevliyetini şehri 200 kuruşla vazife vermiştir. Mevlânâ Müzesi Arşivi'nde 1905-1913 yılları arasında çoğu Kilis Mevlevihânesi postnişini Sabûhî Dede'den gelen sekiz belge mevcuttur. Bunlardan biri, mevlevihânenin yıkılmış olan bazı yerlerinin tamiri için 19 Kânunusânî 1327 (1 Şubat 1912) tarihli keşif belgesidir. Bu belgeden dergâhın güneyindeki hücrelerin tonozlu olduğu, mescidin kuzey duvarının da onarılması gerektiği öğrenilmektedir. Muhtemelen bu tamir gerçekleşmemiştir. Aynı keşif belgesinden ve İbrahim Hakkı Konyalı'nın tesbitlerinden anlaşıldığına göre bugünkü semâhânenin güneyinde bir hâmuşân ve açık bir türbe, 150 kişinin namaz kılabilceği bir mescid, semâhânenin önünde de fiskiyeli havuzlu bir bahçe, onun kuzey tarafında kapıları bahçeye açılan tonozlu hücreler sıralanmakta, doğu tarafında altta dükkânlar, üstte bir sofa ile iki büyük odalı şeyh dairesi, altta dükkânlar ve kahve ocağı, üstte bir sofa ve iki büyük odası olan bir şeyh dairesi bulunmaktaydı. Cumhuriyet Meydanı açılırken derviş hücreleri, şeyh dairesi ve dükkânlar yıktırılıp semâhânenin güneyi havuzlu bir park haline getirilmiştir. Semâhâne ise İstiklâl Savaşı sırasında Atatürk tarafından toplantı yeri, 1972'ye kadar zeytinyağı deposu, bir süre kütüp-

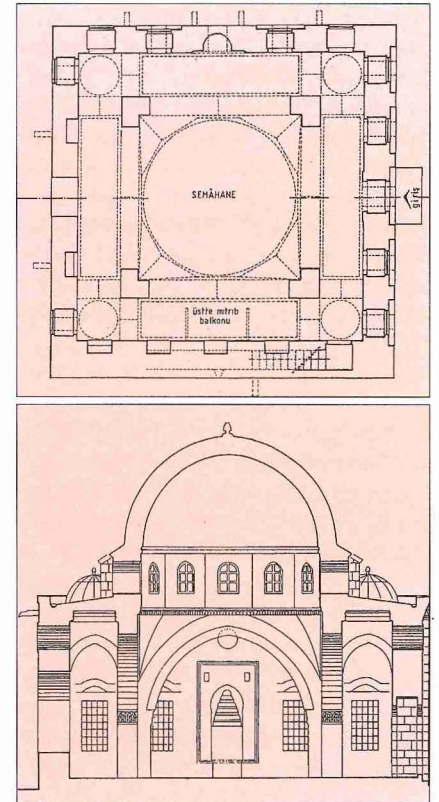
hane, 1994'te ise bir ara mescid olarak kullanılmıştır.

1972'de Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarımı gerçekleştirilen kareye yakın, merkezi kubbeli kâgir semâhânenin dört cephesi farklı olup girişi batı cephesindedir. Bulunduğu arsanın kuzey-güney istikametinde aşağıya doğru meyilden dolayı binanın Cumhuriyet Meydanı'na bakan batı giriş cephesiyle arka sokağa bakan doğu cephesi arsaya uyarak meyilli olup cephelerin kuzey tarafı güney tarafından daha alçaktır. Batı, güney ve doğu cephelerinin üst taraflarının ortasında iki sıra dişli profilli silmelerle çevrilmiş birer yuvarlak alçı pencere yer alır. Diğer pencereler altı - üstlü iki sıra halindedir. Giriş cephesinde cümle kapısı ile sağ ve solundaki ikişer pencere, üzerlerinde tepe pencereleriyle birlikte bina yüksekliğince devam eden göçertmeler içine alınmıştır ve cümle kapısının bulunduğu göçertme diğer dördünden daha geniştir. Cepheye hem hareket hem zarfet getiren bu üstü mukarnaslı dikkörtgen göçertmeler ve açık koyu renkli taş örgüsü Memlük mimari etkisinin belirtileridir.

Basık kemerli cümle kapısının üzerindeki kısım, ikisi kemer üzerinde olduğu için kavisli, biri onların üzerinde yatay olarak yer alan, gri taş şeritle çevrili üç panoya ayrılmıştır. Bu panonun üstünde yuvarlak bir tepe penceresi vardır. Cümle kapısının üstündeki yatay panonun ortasında 0,45 x 1,10 m. ölçüsündeki inşa kitâbesi yer almaktadır. Güney cephesi daha sade olup ortadaki yuvarlak alçı penceresinin iki yanında giriş cephesine benzeyen, 1,80 m. genişliğinde, üstü mukarnaslı, altı pencere ve iki renk taşla örülmüş iki düşey dikkörtgen göçertme daha bulunur. Yan duvarların alt kısmında basık tahfif kemerli birer dikkörtgen pencere yer alır. Bu duvarlarda mukarnaslar hizasında balık kuyruğu şeklinde dört zarif taş çörtlen vardır. Doğu cephesinin düz duvarı ortasında sivri atnalı şekilde kemerli geniş bir pencere, üstünde de yuvarlak bir alçı pencere mevcuttur. Cephenin iki yanında ise altta basık tahfif kemerli birer dikkörtgen pencere ile üstlerinde sivri kemerli uzun tepe pencereleri yer alır. Bu pencerelerle ortadaki yuvarlak tepe penceresi arasında bu sonuncuya daha yakın olmak üzere, birer çörtlen vardı. Buna karşılık sadece bir çörtlenle muhtemelen havalandırmaya yarayan ince bir delik bulunan kuzey cephesi sağır bırakılmıştır.

10,7 x 10,7 m. ölçüsündeki kare planlı harim, "L" şeklinde eşit kollu 71 cm. kalınlıkta bağımsız dört pâyenin taşıdığı dört sivri kemer, yüksek kasnaklı 6,10 m. çapında merkezi bir kubbe kemerlerin arasında kalan düz tavanlar ve dört köşede tuğladan örülmüş küçük birer kubbeye örtülüdür. Yine Memlük etkisiyle ayakların oldukça arçak bir yerinden başlayan, baldaken gibi birbirine bağlanmış sivri kemerler, içbükey dilimli üçgen pandantiflerle kasnaklı ana kubbeye geçişi sağlar. Kurşun kaplı kasnaklı ana kubbenin yüksek görünümünü yanında nisbetsiz ölçüde arçak kalan dört küçük köşe kubbeye birlikte beş kubbe üzerine Mevlvî dal sikeli alemeler konulmuştur. Son onarımda köşe kubbeleri daha yüksek yapılmıştır. 1 m. kalınlığındaki beden duvarlarında 47 cm. derinlik ve yaklaşık 90 cm. genişliğinde "ağzı açık" denilen kitap dolabı (zâviyenin kütüphanesi) vardır. Kuzey duvarının batı köşesinde mutrip mahfiline ve sonra dama çıkan bir taş merdiven bulunmaktadır. Asma mutrip mahfil kibleye karşı olup kuzey duvarıyla önündeki iki

Kilis Mevlevihânesi'nin plan ve kesiti

ayak arasındaki aynalı tonozla örtülü dikdörtgen bölümün altına yerleştirilmiş ve duvardan çıkan eliböğründelere taşıtılmıştır. Bugün ise mahfil kemer iç yüzleri hizasına kadar taşırılmış ve ahşap dikmelere oturtulmuştur. Semâhânenin içi duvarlarda yirmi dört, kubbe kasnağında on iki, toplam otuz altı pencere ile aydınlatılarak ferah bir mekân elde edilmiştir. Cümle kapısının ekseninde bulunan sivri kemerli büyük doğu penceresi şekil ve büyüklük bakımından diğer pencere-lerden farklıdır.

Semâhânenin güney duvarının sağ ve solundaki ikişer pencere ortasında oldukça sade dikdörtgen bir mihrap yer alır. Mihrap nişi sütunçesiz, yüzeysel, sivri atnalı bir kemer şeklinde olup alt kısmı girintisi dokuz kenarlıdır. Kavsaranın tepesinde ufak istiridyeye kabuğuna benzeyen bir taç motifi, sonra dört sıra iri mukarnas dizisi ve onların bitiminde kıvrımlı çiçek ve yapraklı dallardan oluşan nebatî hafifçe kabartmalı bir friz vardır. Kavsaranın püskülsüz, yükseldikçe daralan üçgen planlı dört sıra mukarnası üst sıra dışında birbirine eşit olup kasnak eteğindekiyle kemer üzenğilerindekiyle farklıdır. Mihrap mukarnasları Osmanlı'dan ziyade Memlûk mukarnaslarına benzer. Mihrabın köşeliklerine önü iki sıra iri örgülü, yanları geometrik geçmeli motifli, dişi ve örgü motifli bordürle çevrilmiş birer taş konsol yerleştirilmiştir. Mihrabın taş yüzeylerinin tamamı renklendirilmiş olup kavsara mukarnasları, kenar silmeleri ve konsolları mavi tonlardadır. Ancak bugün bunların bir kısmı silinmiş ve bozulmuştur. Kemer etrafı ile silmeler arası ise, sarı zemin üzerine siyah kontur ve beyaz çizgili rûmî ve madalyon düğümlü Memlûk tarzı geometrik ağ arasında kırmızı ve mavi çiçekli, yeşil dal ve yapraklı canlı nebat motifleriyle süslenmiştir. Kemerin üstünde, sülüsle yazılmış âyet ve hadislerin ortasına Mevlvî sikkesi resmedilmiş olup tahminen çıkartılabilen sikke üzerindeki "Yâ Hazret-i Mevlânâ" dışında büyük ölçüde silinmiş olduğu için bugün okunamayan sülüs yazılar bulunmaktadır. İbrahim Hakkı Konyalı ana kubbe göbeğinde bir "lafz-ı celâl" in tekrarlandığını ve etek çevresinde güzel bir hatla yazılmış 1308 (1890) tarihli otuz sekiz mısralık bir kitâbe bulunduğunu söyler. Ancak günümüzde bunlardan hiçbirinde değildir.

Semâhâne, 1876'da Sabûhî Dede'nin yaptırdığı onarımda kapısından mihrabına kadar tamir edilmiştir. Konyalı'nın

Kilis
Mevlevîhânesi'nin
kitâbesi

kubbe eteğinde gördüğü 1308 (1890) tarihinden kubbenin bu tarihte bir onarım geçirdiği tahmin edilebilir. Ancak tamir keşifleri elde bulunmadığı için semâhânenin orijinal mimarisinin bu onarımlarda ne derece değiştirildiği tam olarak bilinmemektedir. Halep Mevlevîhânesi semâhânesinin plan şeması ve cephelerinin Kilis Mevlevîhânesi semâhânesinininkine benzeri her iki işte de aynı ustaların çalışmış olabileceğini düşündürmektedir. Aynı durum XIX. yüzyılda da tekrarlanmış olabilir. Zira Halep Mevlevîhânesi'nin tamir ve ihyâsında büyük rol oynayan şeyh Abdülğanî Dede'nin daha önce post-nişinliğinde bulunduğu Kilis Mevlevîhânesi'nin onarımını kendisinden sonra şeyh olan oğlu Sabûhî Dede'ye yaptırmış olması iki semâhâne arasındaki mimari benzerliklerde rol oynamış olmalıdır.

Yavuz Sultan Selim'in Kilis'i Osmanlı sınırlarına katmasından dokuz-on yıl sonra yapılan mevlvîhânenin semâhânesi, Kilis'teki Osmanlı devri eserlerine ait ilk değerli örneklerin arasında yer almaktadır. Semâhânenin simetrik planı, çok temiz taş işçiliği, sade, âhenkli ve dengeli mukarnaslı cephe tezyinatıyla mevlvîhâneler arasında daha önce benzeri olmayan zarif bir mimariye sahiptir. İnşa edildiği tarih dolayısıyla mimarisinde bir Memlûk-Osmanlı üslup karışımı görülmektedir.

Kilis Mevlevîhânesi semâhânesinin gösterdiği en önemli mimari özellik, cami mimarisinde görülen plan şemasının bir semâhâne planında kullanılmış olmasıdır. Kare planlı semâhânenin dört kalın yığma ayak üzerine oturtulmuş merkezî kubbesiyle dikdörtgen tonozlu simetrik yan sahanların köşelerine yerleştirilmiş dört küçük kubbe, XVI. yüzyılda aynı bölgede biraz farklı ve geliştirilmiş bir form uygulamasıyla (tonozlar yerine yarım kubbe-ler) Elbistan Ulucamii ile Diyarbekir Fâti Paşa Camii'nde canlandırılıp Mimar Sinan tarafından İstanbul Şehzade Camii'nde kemale eriştirilmiştir. XVII. yüzyılda devam ettirilen bu şema günümüzdeki ca-

mi mimarisinde de hâlâ yaşatılmaktadır. İlginç olan, İslâm öncesi Türk dinî mimarisinden (gök tapınaklardan) kaynaklanan Türk-İslâm mimarisinin ilk yapılarından biri olan Hezâre Dikkaruni Camii'nde (XI. yüzyıl ortaları) uygulanan cami tipinin 500 yıllık kopukluktan sonra Güneydoğu Anadolu bölgesinde Kilis Mevlevîhânesi semâhânesinde yaşatılmış olmasıdır. Söz konusu plan şeması, Horasan bölgesindeki ilk tarikat yapılarında (ev-hankahlarda) uygulanan ve XV. yüzyıla kadar yaşatılan kapalı avlulu / dört eyvanlı şemadan da türemiş olabilir. Kilis Mevlevîhânesi semâhânesi, cami ve tekke mimarisi arasında kökleri İslâm-öncesi Türk mimarisine kadar inen bir ruh birliğini yaşatan önemli bir eser olarak değerlendirilmelidir. Hemen sonra inşa edilen Halep (936/1530 civarı) ve 113 yıl sonra Antep mevlvîhâneleri (bk. GAZİANTEP MEVLEVİHÂNESİ) semâhânelerinin plan şemasının Kilis Mevlevîhânesi semâhânesinden örnek alınarak yapılmış olması bu semâhânenin önem ve etkisini göstermektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, MAD, nr. 21/29 (607), s. 5-307; nr. 2103, s. 272; BA, *Hurûfat Defterleri*, nr. 552, s. 256; nr. 1104, s. 79; nr. 1105, s. 24; nr. 1119, s. 312; BA, Ali Emîri-İbrahim, nr. 41, s. 537, 542; TK, TD, nr. 171, s. 536; VGMA, *Halep Muhasebe Defteri*, nr. 512, s. 626-627; nr. 747, s. 178-181; nr. 1759, s. 253; VGMA, Gaziantep-Kilis Mevlvîhânesi, nr. 27.04.01/4; Konya Mevlânâ Müzesi Arşivi, nr. 51/7, nr. 90; Abdülhamid Albümü, İÜ Ktp., nr. 90762/42; Evliyâ Çelebi, *Seyahatnâme*, IX, 362-363; Sâkıb Dede, *Sefîne*, II, 178-181; Kilisli Kadri, *Kilis Tarihi*, İstanbul 1933, s. 23, 60; Abdülbâki Gölpınarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlvîlik*, İstanbul 1953, s. 121, 399; İbrahim Hakkı Konyalı, *Kilis Tarihi*, İstanbul 1968, s. 533-554; Abdülkadir Dündar, *Kilis'teki Osmanlı Devri Mimarî Eserleri*, Ankara 1999, s. 318-325; Sezaî Küçük, *XIX. Asırda Mevlvîlik ve Mevlvîler* (doktora tezi, 2000), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 259-261; Ara Altun, "Dört Yarım Kubbeli Cami Plan Şemasının Kaynakları Hakkındaki Görüşler Üzerine", *TKA*, XXIV/1 (1986), s. 1-5; Orhan Cezmi Tuncer, "Kilis Mevlvîhânesi", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, II, Konya 1996, s. 259-281.

